

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ОСВІТНІЙ СКЛАДНИК ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: КООПЕРАТИВНА ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ТЕЧІЇ

EDUCATIONAL RESEARCH COMPONENT OF THE ECONOMIC EDUCATION IN WESTERN UKRAINE IN TODAY'S CONDITION'S: COOPERATIVE, FINANCIAL AND ECONOMIC FLOWS

У статті дано характеристику стану фінансово-економічної та кооперативної освіти у Західній Україні в умовах сьогодення. Виявлено проблеми функціонування кооперативних навчальних закладів та розвитку кооперативної освіти у Західній Україні.

Ключові слова: кооперативна освіта, Західна Україна, освітні послуги, економічна освіта, навчальні заклади.

В статье дана характеристика состоянию финансово-экономического и кооперативного образования в Западной Украине в условиях нынешнего времени. Выявлены проблемы функционирования кооперативных учебных заведений и раз-

вития кооперативного образования в Западной Украине.

Ключевые слова: кооперативное образование, Западная Украина, образовательные услуги, экономическое образование, учебные заведения.

In the result of the study a description of the state of financial, economic and cooperative education in Western Ukraine in today's conditions was provided. The problems of functioning of cooperative education and development of cooperative education in Western Ukraine were disclosed.

Key words: cooperative education, Western Ukraine, educational services, economic education, educational institutions.

УДК [37:33:93/94]:655

Голубка М.М.

викладач вищої категорії

Львівський кооперативний коледж економіки і права

Постановка проблеми. Виникнення і розвиток кооперативної освіти отримали свій початок із глибини природи кооперативних відносин, в основі яких із моменту їх зародження формувалась стійка звичка до спільної праці, стрімко розвивалося почуття солідарності. Домінуючі принципи, що на них закладались основи вітчизняної кооперації, спершу були орієнтовані на розвиток найкращих якостей людського характеру і здібностей, освіти та підвищення рівня професійної підготовки працівників різних економічних сфер, зосереджені на наданні освітньої допомоги, консультаційної підтримки тим, хто її потребує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До переліку вітчизняних дослідників, у роботах яких розкриваються проблеми становлення та розвитку кооперативної освіти в Україні, можна віднести таких науковців, як Гороховський І.Л., Рекрут В.П., Коваль Л.М., Церклевич В.С., Шкірчак К.П., Дмитрів А.Я., Чокан К.П., Лаврик-Слісенко Л. Проблема та перспективам розвитку фінансово-економічної освіти присвятили свої дослідження такі науковці, як Базилевич В., Сингаївська А.М., Шацька З.Я., Бондарева Л.І., Кончин В.І.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати мету, яка полягає у дослідженні важливості економічної освіти у Західній Україні. Виявлено тенденції, що формують специфічні риси кооперативної освіти за економічним

напрямом на вітчизняному ринку освітніх послуг в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У період розвитку та відродження національного господарства постає необхідність вирішення цілої низки проблем та питань. Однією з них є зміна національної освіти відповідно до європейських стандартів. Проте варто звернути увагу не лише на дотримання таких стандартів, але й на формування якості освіти, відповідності навчальних закладів та підвищення рівня освіченості викладацького складу, адже теперішнє зниження фінансової та ділової активності свідчить, що існує потреба у висококваліфікованих кадрах, які змогли б віднайти шляхи та напрями вдосконалення існуючого напруженого становища в освітній сфері. У досить складний період розвитку суспільства дуже актуальним є питання українського піднесення та розуміння пройденого історичного досвіду. Українська держава вже отримувала можливість змін під час зародження ринкового типу економіки (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) та могла б сприяти розвитку економічної освіти.

Нині, у період відродження та трансформації кооперативних цінностей та принципів, історичний досвід і отримані з нього уроки є дуже важливими для підвищення рівня якості підготовки фахівців у різних сферах народного господарства та реалізації духовного і морального виховання студентської молоді.

Слід відзначити, що кооперативна освіта є однією з потужних складових частин освітянської галузі в Україні. У її складі станом на 2014 р. налічувалось два навчальних заклади IV рівня акредитації, три технікуми, 18 коледжів, два інститути [1, с. 3].

Окреслимо основні напрями розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти, що спостерігаються нині у Західній Україні.

Так, характерною рисою сучасного етапу розвитку кооперативної освіти є слідування принципу об'єднання кооперативних вищих навчальних закладів. Конкретним прикладом поширення цієї тенденції у Західній Україні є об'єднання в єдину структуру Луцького кооперативного коледжу та Львівської комерційної академії (нині Львівський торговельно-економічний університет). Об'єднання кооперативних вищих навчальних закладів та налагодження між ними тісної наукової, методичної, економічної співпраці зробило можливим на сучасному етапі розвитку кооперативної освіти впровадження в кооперативних вищих навчальних закладах України ступеневої вищої освіти, оптимізацію мережі кооперативних освітніх інституцій I рівня акредитації, забезпечення потреби у високопрофесійних фахівцях для місцевого ринку праці, наближення місця здобуття студентами освіти до місця їх постійного проживання, а також відкрило нові можливості для викладачів у стажуванні, підвищенні кваліфікації та рівня професійної майстерності. Крім того, об'єднання кооперативних навчальних закладів різних рівнів акредитації дає змогу студентам здобувати повну вищу освіту з використанням можливості скороченого терміну навчання, що приваблює абітурієнтів, та є сучасним і дієвим способом отримати конкурентні переваги на ринку освітніх послуг. Наприклад, після закінчення Львівського кооперативного коледжу економіки і права студенти можуть продовжувати навчання за скороченим терміном у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації, таких як Львівський торговельно-економічний університет, Львівська академія мистецтв, Тернопільський національний економічний університет, Сумський державний університет, Тернопільський національний технічний університет та інших вищих навчальних закладів України. Приклади співпраці на користь спільної справи ще раз переконують, що саме за таким об'єднанням кооперативних навчальних закладів України, у тому числі й у Західному регіоні – майбутнє кооперативної освіти [1, с. 3].

У Західній Україні флагманом у цьому напрямі є Львівський торговельно-економічний університет. Наукова та методична співпраця дає змогу суттєво зміцнити зв'язки науково-педагогічного складу різних кафедр цього вищого навчального закладу зі своїми колегами з коледжів областей

Західної України, а головне – поєднати зусилля представників освітніх інституцій споживчої кооперації в процесі пошуку напрямів і шляхів відродження діяльності суб'єктів господарювання кооперативної форми власності в умовах жорсткої конкурентної боротьби, що спостерігається нині на ринках товарів та послуг. Важливим напрямом такої співпраці є можливість навчання найбільш талановитих викладачів кооперативних навчальних закладів фінансово-економічного напрямку, які виявляють навик та схильність до проведення наукових досліджень, у відділенні аспірантури Львівського торговельно-економічного університету. Загалом, тенденція до посилення професорсько-викладацького складу особами, що мають наукові ступені та вчені звання, і збільшення кількості викладачів, які прагнуть захистити дисертації та долучитись до наукової еліти України, – це ще одна характерна риса розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти у Західній Україні в умовах сьогодення.

Обов'язковою умовою якісного розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти у Західній Україні сьогодні є активізація наукових досліджень, що стосуються сфери споживчої кооперації. Наприклад, проведення наукових досліджень у межах кооперативної тематики у Львівському торговельно-економічному університеті має тривалі традиції, оскільки впродовж усього періоду існування цього кооперативного вищого навчального закладу представники його професорсько-викладацького складу активно працювали над проблемою підвищення рівня ефективності функціонування кооперативних суб'єктів господарювання; ними були розроблені численні стратегії, методи та моделі трансформації відносин споживчої кооперації, зважаючи на нові економічні умови та обставини ведення бізнесу. На цьому підґрунті було розпочато роботу Центру кооперативної науки, до діяльності якого активно долучаються провідні фахівці з різних напрямів кооперативних досліджень і молоді вчені.

На сучасному етапі розвитку наукової та освітньої діяльності у Львівському торговельно-економічному університеті відкрито понад 10 наукових шкіл, дослідження яких присвячені вирішенню проблем функціонування перехідних економічних систем; актуальним питанням, що стосуються механізмів здійснення обліку, аналізу та контролю; проблемних аспектів фінансової і банківської діяльності; вивченню інструментарію вирівнювання платіжних балансів; окресленню перспективних напрямів сучасних управлінських тенденцій і основних аспектів у сфері товарознавства.

Ще одна з виявлених особливостей розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти у Західній Україні в умовах сьогодення стосується коледжів. Якщо раніше ці навчальні заклади могли

здійснювати підготовку фахівців за одинадцятьма фінансово-економічними спеціальностями, то, відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 6 листопада 2015 р. № 1151, перелік спеціальностей, доступних абітурієнтам кооперативних коледжів, значно скоротився і нині включає лише п'ять економічних спеціальностей [12]. Таким чином, перед коледжами стає проблема вибору найбільш актуальних та конкурентних на ринку освітніх послуг фінансово-економічних спеціальностей. Так, Івано-Франківський фінансово-комерційний кооперативний коледж імені С. Граната пропонує своїм абітурієнтам усі п'ять дозволених економічних спеціальностей; Тернопільський кооперативний торговельно-економічний коледж – чотири, виокремлюючи в кожній власну спеціалізацію; Львівський кооперативний коледж економіки і права – три спеціальності також із конкретними спеціалізаціями.

Найбільш популярними на поточному етапі розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти у Західній Україні на рівні коледжів можна вважати три фінансово-економічні спеціальності: «Фінанси, банківська справа та страхування»; «Облік і оподаткування»; «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Однак для того, аби вирізнитись поміж конкурентів, кооперативні навчальні заклади визначають у рамках кожної обраної спеціальності одну або кілька спеціалізацій, що дає змогу конкретизувати професійну сферу, в якій студенти отримуватимуть фахові навички.

Тенденцією розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти у Західній Україні, що нині чітко прослідковується, є інформатизація освітньої діяльності навчальних закладів споживчої кооперації, що ініціює перманентну і зростаючу необхідність до використання своєчасної, об'єктивної, точної і повної інформації у процесах прийняття управлінських рішень, а також для підготовки та використання у практичній діяльності документів, які поєднують інформацію різноманітних типів, видів, отриману із різних джерел, та використовують комп'ютерні технології та інструментарій створення і передачі мультимедійних образів і даних [13, с. 4–5]. Таким чином, зростає необхідність у залученні до сфери кооперативної освіти фахівців, що володіють достатніми знаннями та навичками роботи із мультимедійним обладнанням та готові активно використовувати його під час аудиторних занять. Також збільшується потреба у налагодженні каналів безперервного інформаційного обміну між різними кооперативними освітніми закладами Західної України задля постійного обміну досвідом та перманентного підвищення якості навчання студентів.

Висновки з проведеного дослідження. Для подальшого ефективного розвитку фінансово-еко-

номічної та кооперативної освіти у Західній Україні в умовах сьогодення навчальним закладам кооперативної форми власності доцільно: продовжувати укладати між собою договори про співпрацю, насамперед між вищими навчальними закладами, що мають IV рівень акредитації, та коледжами стосовно підготовки студентів за освітнім рівнем бакалавра на основі попередньо здобутого ними рівня молодшого спеціаліста; здійснювати прийом на навчання за фінансово-економічними спеціальностями випускників кооперативних коледжів із Західної України та інших регіонів винятково за результатами вступних випробувань, що мають проводитись у формі співбесіди; започаткувати та активно використовувати сучасні ефективні методи навчання, які повинні базуватися на пріоритеті застосування інноваційних інформаційних та комп'ютерних технологій; розробити та впровадити нові форми універсальних для кооперативних закладів освіти навчальних планів підготовки бакалаврів на базі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за фінансово-економічними спеціальностями.

Напрямом наступних досліджень можна вважати комплексний аналіз системи економічної освіти на зламі століть, опрацювання додаткової кількості спеціалізованої літератури для більш поглибленого вивчення названої теми, дослідження та об'єктивна оцінка кращих надбань у даній сфері.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гагієва А.К. Кооперативное образование как отрасль кооперативной системы / А.К. Гагієва // Известия Уральского государственного экономического университета. – 2005. – № 10. – С. 131–134.
2. Вступна кампанія 2015 року / Форми даних для дослідження прогностичної валідності 2012, 2013, 2014 років відповідно до листів Спілки ректорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vstup.info/>.
3. Рекрут В.П. Особливості організації кооперативної освіти споживчої кооперації України у 30-х роках ХХ ст. / В.П. Рекрут // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». – 2010. – № 3. – С. 121–131.
4. Коваль Л.М. Економічна освіта на Хмельниччині: вагомі віхи історії Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту / Л.М. Коваль, В.С. Церклевич // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». – 2012. – № 1. – С. 291–296.
5. Шкірчак К.П. Система кооперативної освіти на півдні України (1917–1929 рр.) / К.П. Шкірчак // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки. – 2013. – № 12. – С. 43–48.
6. Дмитрів А.Я. Маркетингове дослідження показників розвитку ринку кооперативної освіти в Україні / А.Я. Дмитрів // Вісник Львівської комерцій-

ної академії. Серія економічна. – 2013. – Вип. 40. – С. 135–143.

7. Реформа кооперативної освіти: погляд зсередини // Вісті Центральної спілки споживчих товариств України. – 2014. – № 5(1130). – С. 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coop.com.ua/visti/pdf/n5-2014.pdf>.

8. Гороховський І.Л. Інтеграція науки та практики як важливий чинник реформування кооперативної освіти / І.Л. Гороховський // Якість вищої освіти: вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів : матеріали XL Міжнародної науково-методичної конференції (25–26 лютого 2015 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2015. – С. 19–24.

9. Чокан К.П. Внесок херсонських кооперативних товариств у розвиток освітніх та культурних установ півдня України (1920-ті роки) / К.П. Чокан // Гуржіївські історичні читання. – 2013. – Вип. 6. – С. 231–232.

10. Лаврик-Слісенко Л. Культурно-просвітницька діяльність кооперативного руху в розвитку аграрної освіти України (20–30 роки ХХ ст.) / Л. Лаврик-Слісенко // Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 3. – С. 117–122.

11. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 : Наказ Міністерства освіти і науки України від 6 листопада 2015 р. № 1151 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-01-18/4636/nmo-1151.pdf>.

12. Нестуля О.О. Освітня діяльність вищих навчальних закладів споживчої кооперації України, спрямована на співпрацю / О.О. Нестуля, В.П. Косаріна // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Споживча кооперація ХХІ століття: уроки трансформаційних реформ і перспективи роз-

витку» (20–21 листопада 2008 р.). – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 241 с.

13. Базилевич В. Екологічний імператив економічної освіти у контексті глобалізаційних викликів / В. Базилевич // Вісник Національної академії наук України. – 2010. – № 8. – С. 15–19.

14. Сингаївська А.М. Розвиток вищої економічної освіти: тенденції, періодизація, пріоритети / А.М. Сингаївська // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2010. – № 3. – С. 185–190.

15. Шацька З.Я. Феномен престижності економічних спеціальностей у вищих закладах освіти України / З.Я. Шацька // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2013. – № 4. – С. 202–206.

16. Бондарева Л.І. Науково-методичні і навчальні інновації в економічній освіті / Л.І. Бондарева // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. – 2012. – № 9. – С. 18–27.

17. Кончин В.І. Реформування системи економічної освіти у вищій школі: відхід від канонічної освітньої політики МОН України та необхідність посилення механізмів лібералізації / В.І. Кончин // Економіка. Управління. Інновації. – 2009. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2009_2_21.

18. Меньяйленко О.С. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічних спеціальностей у віртуальному освітньому просторі / О.С. Меньяйленко, О.Б. Шевчук // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2012. – № 20. – С. 28–35.

19. Корінець Р.Я. Оцінка перспектив залучення молоді до сільськогосподарської обслуговуючої кооперації / Р.Я. Корінець, Я.Я. Рибак // Регіональна економіка. – 2014. – № 4. – С. 155–163.